

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมเกมทางออนไลน์ที่เข้าข่ายการพนัน¹

ร.ท.หญิง ธัญวรัตน์ ศรีเพ็ญ²

จากการศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมเกมทางออนไลน์ที่เข้าข่ายการพนัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความหมาย ประวัติความเป็นมา แนวคิดและทฤษฎี มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การควบคุมการควบคุมเกมทางออนไลน์ที่เข้าข่ายการพนัน ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้และความเข้าใจว่า การขยายตัวของธุรกิจเกมออนไลน์ทำให้เกิดความตื่นตัวในหลายด้าน รวมถึงด้านกฎหมาย เนื่องจากนักพัฒนาเกมสมัยใหม่ก็ได้มีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้นในการนำกลยุทธ์เกมการพนันมาปรับใช้กับธุรกิจเกมออนไลน์ ซึ่งในหลายประเทศนั้นต่างได้ทบทวนและได้มีการศึกษามาตรการทางกฎหมายที่จะสามารถนำมาใช้ในการควบคุมเกมออนไลน์ที่เข้าข่ายการพนัน ซึ่งปัจจุบันแม้ประเทศไทยจะยังไม่ได้มีการกำหนดให้เกมออนไลน์ลักษณะใดที่เข้าข่ายการพนันอย่างชัดเจน แต่ก็ทำให้การเล่นเกมออนไลน์ที่มีลักษณะเหมือนเกมการพนันทั่ว ๆ ไป นี้เอง เป็นที่ตระหนักและกังวลในการที่จะต้องมีการศึกษาถึงการบังคับใช้กฎหมายควบคุมการพนันออนไลน์ การกำหนดฐานความผิดและบทลงโทษ การกำหนดให้มีหน่วยงานกำกับดูแลเกี่ยวกับการพนันออนไลน์หรือเกมทางออนไลน์ที่เข้าข่ายการพนันเป็นการเฉพาะ รวมถึงการระงับ ปิดกั้นเว็บไซต์ในเครือข่ายออนไลน์ที่เผยแพร่การโฆษณาเชิญชวนให้เล่นเกมออนไลน์ที่เข้าข่ายการพนัน เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการพนันและเกมทางออนไลน์ในประเทศไทยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การให้บริการเกมออนไลน์ถือได้ว่าเป็นสื่อบันเทิงทางออนไลน์ที่กำลังได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย และกำลังเติบโตมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งผู้ให้บริการเกมออนไลน์ได้มีการนำรูปแบบของเกมที่มีลักษณะเหมือนการเล่นการพนันมาเป็นจุดเด่นของเกม ซึ่งเกมออนไลน์หากมองผิวเผิน ๆ จะเห็นว่าเป็นเกมรูปแบบทั่วไปที่มีการเล่นที่หลากหลาย แต่อย่างไรก็ตามอาจแอบแฝงไปด้วยรูปแบบของธุรกิจการพนันที่ให้ผู้เล่นเข้ามาเสี่ยงโชค วัตถุประสงค์ หรือการเล่นที่มีลักษณะการได้และเสียผลประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นการซื้อขายของภายในเกมที่ปิดบังข้อมูล หรือการซื้อตัวละครพิเศษหรือสิ่งของต่าง ๆ ในเกมโดยใช้ระบบกล่องสุ่ม (Loot boxes) ที่ผู้เล่นเกมต้อง

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมเกมทางออนไลน์ที่เข้าข่ายการพนัน โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์เรืองยศ แสนภักดี และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์สุเมธ จานประดับ และรองศาสตราจารย์จุฑามาศ นิสารัตน์

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง วิทยาเขตบางนา รุ่นที่ 19

จ่ายเงินซื้อขณะเล่นเกม โดยระบบของเกมจะทำการสุ่มว่าผู้เล่นจะได้ตัวละครใดหรือจะได้สิ่งของชิ้นใดในเกมจากการสุ่มนี้ ซึ่งผู้เล่นมีสิทธิที่จะได้รับตัวละครพิเศษหรือสิ่งของที่ตนเองต้องการหรือไม่ต้องการก็ได้ โดยไม่สามารถคาดเดาผลลัพธ์ที่จะออกมาได้ หรืออาจกล่าวได้ว่าผู้เล่นมีโอกาสที่จะชนะหรือแพ้ในทุกการสุ่ม จึงทำให้มีลักษณะเหมือนการพนันที่ผู้เล่นมีความต้องการที่จะชนะเสมอ และอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้บริโภคหรือผู้เล่นนั้นมีพฤติกรรมการใช้เงินที่ใกล้เคียงกับการเล่นพนัน ทั้งนี้จะแตกต่างจากเกมพนันออนไลน์หรือเว็บไซต์พนันออนไลน์โดยทั่วไป ตรงที่เกมพนันออนไลน์หรือเว็บไซต์พนันออนไลน์นั้น จะมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดให้มีการเล่นพนันโดยตรง

จากการศึกษาทำให้ทราบว่า ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมเกมทางออนไลน์ที่เข้าข่ายการพนันนั้น แม้จะมีพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 เป็นกฎหมายหลักในการควบคุมการเล่นพนัน แต่ยังคงไม่มีความชัดเจนและไม่ครอบคลุมเพียงพอ ทำให้เกิดช่องว่างและปัญหาในการนำมาปรับใช้กับเกมทางออนไลน์ที่เข้าข่ายการพนันบนอินเทอร์เน็ตหรือการให้บริการการพนันออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ อีกทั้งเมื่อนำบทบัญญัติของกฎหมายอื่นในแต่ละฉบับที่เกี่ยวข้องกับปัญหามาพิจารณาก็พบว่ายังไม่สามารถนำมาปรับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้

ปัญหาประการแรก คือ ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดนิยามความหมายของคำว่าการเล่นและการพนันออนไลน์ เนื่องจากตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 พบว่าไม่มีการปรากฏถึงความหมายของการพนันและการพนันออนไลน์เอาไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งเมื่อศึกษาตามมาตรา 4 มีเพียงการกำหนดรูปแบบและวิธีการเล่นการพนันตามบัญชี ก. และบัญชี ข. ท้ายพระราชบัญญัติ อีกทั้งตามมาตรา 4 ทวิ วรรคสอง ก็มีเพียงการบัญญัติคำว่า การเล่น ในวรรคก่อนที่ให้ความหมายรวมถึงการทายและทำนาย ทำให้ในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายยังเกิดความสับสนในการตีความว่าการพนันออนไลน์จะเป็นการพนันประเภทใด และมีลักษณะขอบเขตของกฎหมายเช่นใด จึงทำให้การตีความและการบังคับใช้ในเรื่องของเกมออนไลน์ที่มีรูปแบบเหมือนการเล่นพนันนั้นเป็นไปได้ยากขึ้น ส่งผลให้ไม่สามารถที่จะแก้ไข ป้องกันและปราบปรามหากมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งแตกต่างกับกรณีของกฎหมายต่างประเทศที่กฎหมายแต่ละฉบับต่างได้กำหนดนิยามความหมายของการพนันและการพนันออนไลน์เอาไว้อย่างชัดเจนและเป็นที่เข้าใจตรงกัน ยกตัวอย่างเช่น ประเทศอังกฤษ พระราชบัญญัติการพนัน ค.ศ. 2005 ได้มีการกำหนดนิยามความหมายของการพนันไว้ในมาตรา 3 ว่าหมายถึง การเล่นการพนันตามมาตรา 6 ได้แก่ การเอาเงินหรือสิ่งอื่นด้วยการเสี่ยงโชคหรือฝีมือเพื่อให้ได้ของรางวัล เช่น เกมที่ต้องใช้ทักษะและโอกาสในการเสี่ยงโชค หรือเกมที่มีการใช้โอกาสเพื่อเสี่ยงโชคซึ่งอาจชนะในการเล่นที่มีทักษะเหนือกว่าผู้อื่น หรือเกมที่ใช้เฉพาะการเสี่ยงโชคเพียงอย่างเดียว เป็นต้น โดยได้มีการกำหนดแน่ชัดว่าของรางวัลที่เกี่ยวกับการเล่นพนันนั้นหมายถึง เงินหรือสิ่งที่มีมูลค่า

เช่นเดียวกับเงินรวมถึงสิ่งที่น่าสนใจมาเป็นของรางวัลสำหรับการชนะเดิมพันนั้น นอกจากนี้การพนันยังหมายถึง การเดิมพัน (betting) ตามมาตรา 9 ซึ่งหมายความว่า การวางเดิมพันหรือรับวางเดิมพันในผลการแข่งขันหรือ เหตุการณ์อื่น ๆ หรือการเดิมพันในความน่าจะเป็นที่จะเกิดหรือไม่ที่จะเกิดขึ้น หรือการเดิมพันว่าสิ่งใดใช่หรือไม่ใช่ และการเข้าร่วมในการเล่นลอตเตอรี่ตามมาตรา 15 และกำหนดความหมายของการพนันบนอินเทอร์เน็ตหรือการ พนันออนไลน์โดยใช้คำว่า การพนันซึ่งอยู่ห่างโดยระยะทาง หรือการพนันระยะไกล (remote gambling) โดย กำหนดไว้ในในมาตรา 4 ว่าหมายถึง การพนันที่บุคคลเข้าร่วมเล่นโดยวิธีการทางโทรคมนาคมโดยระยะทาง เช่น การใช้อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ โทรทัศน์ วิทยุและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือเทคโนโลยีอื่น ๆ ที่ใช้อำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร จะเห็นได้ว่ากฎหมายได้บัญญัติให้ตีความรวมถึงเทคโนโลยีอื่น ๆ ที่ใช้ในการอำนวยความสะดวกในการสื่อสาร ซึ่งเป็นการบัญญัติเพื่อเปิดช่องให้กับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่อาจมีขึ้นในอนาคตด้วย นอกจากนั้นเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศสิงคโปร์ พระราชบัญญัติการพนันระยะไกล ค.ศ. 2014 ก็ได้มีการให้นิยามความหมายของคำว่า การพนันและการพนันระยะไกลไว้เช่นกัน ซึ่งกำหนดไว้ในมาตรา 4 และมาตรา 5 โดยกำหนดให้ “การพนัน” หมายความว่า ความรวมถึง ขั้นตอน, การเล่น และการมีส่วนร่วมในสลากกินแบ่ง และ “การเล่นการพนันระยะไกล” หมายความว่า การเล่นการพนันโดยการที่ผู้เล่นนั้นเข้าเล่นพนันโดยใช้การสื่อสารระยะไกล แม้ว่าการเล่นการพนันนั้นจะนำการสื่อสารระยะไกลเข้ามาใช้เพียงบางส่วนก็ตาม ดังนั้น จะเห็นได้ว่ากฎหมายการพนันของต่างประเทศต่างได้มีการกำหนดนิยามความหมายของการพนันออนไลน์ไว้ชัดเจนและเป็นไปในลักษณะเดียวกัน กล่าวคือ มีการกำหนดความหมายเพื่อการนำไปปรับใช้ในกรณีที่มีการพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือเทคโนโลยีโทรคมนาคมอื่น ๆ ในอนาคตด้วย ในขณะที่กฎหมายการพนันของประเทศไทย ยังคงขาดความชัดเจน ทั้งนี้ การนิยามความหมายเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นหากจะมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายการพนัน ซึ่งจะเป็นการช่วยให้การปรับใช้และการตีความกฎหมายมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ปัญหาประการที่สอง คือ ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดฐานความผิดและบทลงโทษ ซึ่งพบว่าพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 ไม่มีการกำหนดฐานความผิดและบทลงโทษเกี่ยวกับผู้เข้าเล่นหรือผู้จัดให้มีการเล่นพนันออนไลน์อันเป็นความผิดที่อาจเกิดขึ้นได้จากการเล่นการพนันออนไลน์ ทำให้การเล่นเกมทางออนไลน์ที่มีรูปแบบเหมือนการเล่นการพนัน ยังคงไม่สามารถที่จะกำหนดฐานความผิดและกำหนดบทลงโทษได้ เนื่องจากไม่มีกฎหมายกำหนดว่าการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นความผิด อีกทั้งหากจำเป็นต้องนำบทกำหนดโทษที่มีอยู่ตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 มาปรับใช้เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดกรณีของการเล่นพนันออนไลน์ ก็เห็นว่าโทษปรับสูงสุดคือ 5,000 บาท เป็นบทกำหนดโทษที่เบาเกินไปและไม่สอดคล้องกับการพัฒนาของเทคโนโลยีและสถานการณ์ในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งแตกต่างกับฐานความผิดและบทกำหนดลงโทษของต่างประเทศที่กำหนดโทษปรับที่สูงกว่าประเทศไทย อย่างเช่นประเทศ

อังกฤษ ได้กำหนดฐานความผิดกรณีเป็นการพนันโดยระยะไกล ไม่ว่าจะเป็นการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการพนันโดยระยะไกล ความผิดของผู้ที่ครอบครองอุปกรณ์การเล่นการพนันบนอินเทอร์เน็ตหรือการพนันโดยระยะไกล ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 51 สัปดาห์ หรือประมาณ 1 ปี หรือปรับไม่เกินความผิดระดับ 5 คือไม่เกิน 50,000 ปอนด์ หรือทั้งจำทั้งปรับ หากคิดเป็นเงินไทยจะประมาณ 2,289,969.03 บาท ซึ่งจะเห็นว่า อัตราค่าปรับจะมีการปรับในอัตราที่ค่อนข้างสูง หรืออย่างในกรณีเกมออนไลน์ที่เข้าข่ายการพนันในประเทศเบลเยียมอย่างเช่นกรณีของกล่องสุ่ม (Loot Boxes) คณะกรรมการการเล่นเกมก็ได้มีความเห็นว่า ระบบของการสุ่มก็เป็นเสมือนการพนันซึ่งมีผู้ชนะพนันและแพ้พนัน เบลเยียมจึงได้กำหนดฐานความผิดและบทลงโทษของกรณีกล่องสุ่ม โดยการประกาศออกมาว่าหากเกมใดที่เข้าข่ายผิดกฎหมาย หรือหากนักพัฒนาเกมเหล่านั้นไม่ถอดระบบกล่องสุ่มออกจากเกมอย่างเร่งด่วนจะมีโทษจำคุกสูงสุด 5 ปี และปรับสูงสุด 800,000 ยูโร หากคิดเป็นเงินไทยจะอยู่ที่ประมาณ 31,586,699.52 บาท ซึ่งถือเป็นอัตราโทษปรับที่สูงมาก จะเห็นได้ว่าในกรณีของกฎหมายต่างประเทศได้กำหนดโทษปรับที่สูงก็มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวอันจะเป็นการป้องกัน และยับยั้งการกระทำความผิดเพื่อให้ไม่กล้ากระทำความผิดและควบคุมการพนันออนไลน์อย่างจริงจัง

ปัญหาประการที่สาม คือ ปัญหาเกี่ยวกับองค์กรที่ควบคุม จากการศึกษาพบว่า การเล่นเกมทางออนไลน์ที่มีรูปแบบเสมือนการเล่นการพนัน ส่วนใหญ่จะเป็นการเล่นผ่านระบบอินเทอร์เน็ตเป็นหลัก ซึ่งในการกำกับดูแลเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต และการกำกับดูแลเนื้อหาของเกม และการควบคุมการพนันต่างก็เป็นหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน ทำให้หน่วยงานของรัฐในประเทศไทยต่างแยกกันทำหน้าที่เพื่อเข้ามาควบคุมความผิดเกี่ยวกับเกมทางออนไลน์ที่เข้าข่ายการพนัน อีกทั้งเมื่อศึกษามาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 พบว่า กฎหมายไม่ได้มีการให้อำนาจหน้าที่ควบคุมในเรื่องของเกมออนไลน์ที่เข้าข่ายการพนันไว้ รวมถึงผู้ประกอบการที่ผลิตเกมดังกล่าวส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่ในประเทศไทย ก็ทำให้ไม่สามารถใช้กฎหมายบังคับได้ในทางปฏิบัติ นอกจากนั้นการนำเกมออนไลน์ไปอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมโดยคณะกรรมการกลั่นกรองข้อมูลคอมพิวเตอร์ก็อาจเกิดปัญหาในการควบคุม กลั่นกรอง เนื้อหาสาระและความเหมาะสมของเกม เนื่องจากการควบคุมกำกับดูแลของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมเป็นการควบคุมที่ตัวข้อมูลและผู้ใช้ข้อมูลเพื่อป้องกันการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์เท่านั้น ไม่ใช่การควบคุมกำกับดูแลที่ตัวเกมแต่อย่างใด การนำเกมออนไลน์ไปอยู่ในความรับผิดชอบภายใต้กระทรวงดังกล่าวจึงอาจเป็นการสร้างภาระหน้าที่และความซ้ำซ้อนให้แก่หน่วยงานโดยไม่จำเป็น ทำให้การทำงานของประเทศไทยในลักษณะดังกล่าวไม่เป็นเอกภาพ และเมื่อทำการเปรียบเทียบกับกรณีของต่างประเทศ พบว่า ประเทศอังกฤษมีคณะกรรมการการพนัน มลรัฐวอชิงตันของประเทศสหรัฐอเมริกามีคณะกรรมการด้านการพนันของรัฐ

วอชิงตัน ประเทศเบลเยียมมีคณะกรรมการการเล่นเกม ซึ่งกฎหมายได้กำหนดให้อำนาจหน้าที่แก่ คณะกรรมการการพนัน คณะกรรมการด้านการพนัน และคณะกรรมการการเล่นเกมดังกล่าวเป็นการเฉพาะ เพื่อเข้าไปควบคุมและกำกับดูแลเรื่องของการพนันและการพนันออนไลน์โดยตรง ทำให้เมื่อมีการเล่นพนันโดย ไม่มีใบอนุญาต หรือการเล่นการพนันรูปแบบใหม่ ๆ หรือการนำเกมออนไลน์ที่มีลักษณะอันทำให้เข้าใจว่าเป็น การพนัน คณะกรรมการหรือคณะกรรมการดังกล่าวจะมีหน้าที่พิจารณาตรวจสอบว่าการกระทำใดหรือ การเล่นเกมลักษณะใดที่จะเข้าข่ายการพนัน และจำเป็นต้องควบคุมและกำกับดูแล รวมถึงตรวจสอบการปฏิบัติตาม พระราชบัญญัติที่กฎหมายให้อำนาจไว้ และมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลกิจกรรมการเล่นเกมนทาง อินเทอร์เน็ตต่าง ๆ ซึ่งหากได้ตรวจสอบแล้วพบว่ามีความเสี่ยงที่จะเข้าข่ายการพนันผู้ให้บริการหรือผู้ประกอบการนั้น จะต้องถูกปรับและอาจต้องให้ไปขอใบอนุญาตในทันที ทั้งนี้ การให้อำนาจแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นการเฉพาะ ย่อมเป็นเรื่องที่ดี เนื่องจากทำให้สามารถจับกุมและลงโทษผู้กระทำความผิดได้ทันทั่วถึง เพราะมีการให้อำนาจ เป็นการเฉพาะโดยตรงและไม่มีอำนาจหน้าที่ทับซ้อนกัน จึงเห็นได้ว่าการทำงานของระบบในต่างประเทศ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว สำหรับประเทศสิงคโปร์ ได้กำหนดให้เป็นอำนาจของรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงมหาดไทย เป็นผู้มีอำนาจในการควบคุมการพนันออนไลน์ทุกอย่าง ทั้งในส่วนของการอำนาจในการ อนุญาต และอำนาจในการควบคุมกำกับดูแล ซึ่งแม้จะไม่ได้จัดตั้งเป็นคณะกรรมการอย่างเช่นประเทศอื่น ๆ ข้างต้น แต่ก็ได้มอบอำนาจหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน

ปัญหาประการสุดท้าย คือ ปัญหาเกี่ยวกับการระงับ ปิดกั้นเว็บไซต์ในเครือข่ายออนไลน์ที่เผยแพร่การ โฆษณาเชิญชวนให้เล่นเกมออนไลน์ที่เข้าข่ายการพนัน จากการศึกษาพบว่า พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 ตามมาตรา 12 ได้ระบุเกี่ยวกับการโฆษณาหรือชักชวนให้ผู้อื่นเข้าเล่นหรือเข้าพนันในการเล่น เป็นความผิด แต่ทั้งนี้มาตราดังกล่าวไม่ได้มีการระบุนามตราการการระงับ ปิดกั้น เว็บไซต์หรือสถานที่ในเครือข่าย ออนไลน์ที่เผยแพร่การโฆษณาเชิญชวนให้เข้าเล่นการพนันออนไลน์ ทำให้หากเป็นการระงับ ปิดกั้น เว็บไซต์ หรือสถานที่ในเครือข่ายออนไลน์ที่เผยแพร่การโฆษณาเชิญชวนให้เล่นเกมออนไลน์ที่มีรูปแบบเหมือนการเล่น พนันนั้น จึงจำเป็นต้องนำมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560) มาพิจารณาปรับใช้แทน แต่พบว่าเกิดปัญหาถึงการตีความว่า การโฆษณาเชิญชวนให้เข้าเล่นเกมออนไลน์ที่เข้าข่ายการพนันนั้นถือเป็น “ข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่มีลักษณะขัด ต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน” หรือไม่ เนื่องจากข้อความดังกล่าวเป็นการให้ ความหมายของคำที่ค่อนข้างกว้าง ซึ่งเป็นการเปิดช่องให้ศาลใช้ดุลพินิจในการตีความ ทำให้การตีความของศาล แต่ละแห่งไม่มีมาตรฐานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งการที่ศาลตีความได้ยากขึ้นนี้อาจจะเป็นการขัดต่อลักษณะ กฎหมายที่มีโทษทางอาญาที่จะต้องตีความโดยเคร่งครัด อย่างไรก็ดี ในการตีความนั้นจะตีความขยายเพื่อเอาผิด

แก่บุคคลไม่ได้ และหากตีความขยายออกไปก็อาจเป็นการกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้นอกจากนั้นเมื่อพิจารณาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 22 (3) ที่กำหนดว่า “การโฆษณาจะต้องไม่ใช่ข้อความที่เป็นการไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภคหรือใช้ข้อความที่อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคมเป็นส่วนรวม...(3) ข้อความที่เป็นการสนับสนุนโดยตรงหรือโดยอ้อมให้มีการกระทำผิดกฎหมายหรือศีลธรรม หรือนำไปสู่ความเสียหายในวัฒนธรรมของชาติ” ซึ่งเห็นได้ว่า ได้บัญญัติถึงการโฆษณาไว้อย่างกว้างทำให้เกิดปัญหาในการตีความโดยคณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาว่า การโฆษณาตามมาตรา 22 (3) นั้นจะหมายความรวมถึงการโฆษณาเชิญชวนให้เล่นเกมออนไลน์ที่มีรูปแบบเหมือนการเล่นการพนันหรือการโฆษณาการพนันด้วยหรือไม่ ทำให้การจะมีคำสั่งให้จำกัดการใช้สื่อโฆษณาหรือห้ามโฆษณานั้นยังคงไม่สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว และเมื่อเปรียบเทียบกับกรณีของต่างประเทศอย่างประเทศสิงคโปร์ พระราชบัญญัติการพนันระยะไกล ค.ศ. 2014 ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนถึงมาตรการการระงับ ปิดกั้นการเข้าถึงการเผยแพร่โฆษณาการบริการการพนันระยะไกล ทั้งยังมีการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ผู้รับมอบอำนาจสามารถพิจารณาได้ว่า การเผยแพร่โฆษณาการบริการการพนันระยะไกล หรือส่งเสริมการพนันระยะไกลเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายหรือไม่ โดยพิจารณาถึงเนื้อหา วิธีการ และจุดประสงค์ของโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์นั้น ๆ และหากเห็นว่าผิดกฎหมายและควรจะต้องระงับหรือปิดกั้นพื้นที่ออนไลน์นั้น เจ้าหน้าที่ก็สามารถมีคำสั่งให้ IMDA (Infocomm Media Development Authority) ซึ่งเป็นองค์กรภาครัฐของสิงคโปร์ที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาและกำกับดูแลสื่อสารสนเทศต่าง ๆ ภายในประเทศ สามารถออกคำสั่งให้ผู้บริการอินเทอร์เน็ตดำเนินการปิดกั้นการเข้าถึงได้โดยทันที ซึ่งเห็นว่าการไม่ต้องผ่านกระบวนการของศาลอย่างเช่นประเทศไทย ทำให้การดำเนินการปิดกั้นดังกล่าวเป็นมาตรการที่มีความชัดเจน และก่อให้เกิดความรวดเร็วและการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมเกมทางออนไลน์ที่เข้าข่ายการพนันดังกล่าว ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดนิยามความหมายของคำว่าการเล่นและการพนันออนไลน์ ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 โดยเพิ่มมาตรา 3/1 ให้บัญญัติถึงความหมายของคำว่าการเล่นและการพนันออนไลน์ เพื่อให้เกิดความชัดเจน และเพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายไม่เกิดความสับสนในการตีความเมื่อนำกฎหมายมาบังคับใช้และให้สามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น ดังนี้

“การเล่น” หมายความว่า การเล่นใด ๆ ที่มีการเดิมพันหรือซึ่งมีลักษณะเป็นเกมเสี่ยงโชค โดยคาดเดาผลหรือทำนายเหตุการณ์อย่างหนึ่งอย่างใดที่จะเกิดขึ้นในอนาคตซึ่งไม่มีความแน่นอน โดยมุ่งประสงค์เพื่อเอาเงิน ทรัพย์สิน ประโยชน์หรือสิ่งอื่นใดแก่กันจากการเล่นนั้น

“การพนันออนไลน์” หมายความว่า การพนันที่บุคคลเข้าร่วมเล่นโดยอาศัยการสื่อสารผ่านทางอินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ โทรทัศน์หรือวิทยุ หรือการสื่อสารอื่นใดโดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรือเทคโนโลยีอื่น ๆ ที่ใช้อำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร

2. ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดฐานความผิดและบทลงโทษ ควรมีการกำหนดฐานความผิดและบทลงโทษให้ครอบคลุมถึงฐานความผิดและบทลงโทษของกรณิการเล่นพนันออนไลน์หรือการเล่นใด ๆ ที่อาจจะเข้าข่ายการพนัน เพื่อให้กฎหมายสามารถบังคับใช้ได้มีประสิทธิภาพเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นจริง อีกทั้งควรกำหนดโทษของความผิดให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทในปัจจุบัน และมีวัตถุประสงค์ที่จะมุ่งเน้นเพื่อยับยั้งผู้กระทำความผิด ไม่ให้ผู้อื่นเอาเป็นเยี่ยงอย่าง และทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความกลัวไม่กระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก โดยควรบัญญัติเพิ่มเติมมาตรา 12 ทวิ กำหนดโทษผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการพนันออนไลน์ ดังนี้

(1) ผู้ใดจัดให้มีการเล่นการพนันออนไลน์หรือการเล่นใด ๆ อันมีลักษณะเข้าข่ายเป็นการพนัน หรือเป็นผู้สนับสนุนจัดให้มีการเล่นนั้น ให้ถือว่าเป็นความผิด โดยมีโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาท ถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(2) ผู้ใดเข้าเล่นการพนันออนไลน์หรือการเล่นใด ๆ อันมีลักษณะเข้าข่ายเป็นการพนัน ให้ถือว่าเป็นความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(3) ผู้ใดทำการโฆษณาหรือเผยแพร่โฆษณาเกี่ยวกับการเชิญชวนให้เล่นพนันออนไลน์ เว็บไซต์การพนันออนไลน์ หรือการเล่นใด ๆ อันมีลักษณะเข้าข่ายเป็นการพนัน ผู้นั้นต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท ทั้งนี้ จะต้องถูกระงับ ปิดกั้น เว็บไซต์หรือสถานที่ในเครือข่ายออนไลน์ที่เผยแพร่การโฆษณาเชิญชวนให้เข้าเล่นดังกล่าวโดยทันที

3. ปัญหาเกี่ยวกับองค์กรที่ควบคุม ควรให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการควบคุมและปราบปรามการพนันเป็นหน่วยงานหลักในการควบคุมกำกับดูแลและปราบปรามเกี่ยวกับการพนัน การพนันออนไลน์ รวมถึงกรณีการเล่นใด ๆ อันมีลักษณะเข้าข่ายการพนันเป็นการเฉพาะ เพื่อให้คณะกรรมการเข้ามามีบทบาทหน้าที่ในการควบคุมการพนันให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม โดยบัญญัติเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 มาตรา 17/1 ให้เป็นรายละเอียดของคณะกรรมการควบคุมและปราบปรามการพนัน และเพิ่มเติมมาตรา 18 กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการควบคุมและปราบปรามการพนันเป็นการเฉพาะ โดยมีรายละเอียดดังนี้

มาตรา 17/1 “ให้มีคณะกรรมการควบคุมและปราบปรามการพนันขึ้นมากณะหนึ่ง หรือหลายคณะ โดยแต่ละคณะอาจจะประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือผู้แทนด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น โดยคณะกรรมการควบคุมและปราบปรามการพนันมีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 18”

มาตรา 18 “คณะกรรมการควบคุมและปราบปรามการพนันมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) หน้าที่ในการพิจารณาออกใบอนุญาตให้จัดการเล่นการพนัน และบังคับใช้ตามกฎหมาย
- (2) กำหนดแนวทางและลักษณะของการเล่นการพนันออนไลน์ที่มีลักษณะผิดกฎหมาย
- (3) กำกับดูแล และตรวจสอบการปฏิบัติเกี่ยวกับการพนันและการพนันออนไลน์ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติฉบับนี้
- (4) พิจารณา ติความ และตรวจสอบเนื้อหาของเว็บไซต์ หรือการเล่นเกมบนอินเทอร์เน็ตหรือเกมออนไลน์ต่าง ๆ ที่มีลักษณะเข้าข่ายการพนัน
- (5) พิจารณาเนื้อหา วิธีการ และจุดประสงค์ของโฆษณาว่า เป็นการโฆษณาเชิญชวนให้เข้าเล่นการพนันออนไลน์หรือเข้าเล่นเกมออนไลน์ที่เข้าข่ายการพนันซึ่งมีความผิดตามกฎหมายหรือไม่ หากเข้าข่ายเป็นความผิดให้คณะกรรมการดำเนินการตามมาตรา 12/1
- (6) เข้าร่วมในการสอบสวนและดำเนินคดีกับผู้ที่จะผิดกฎหมายการพนันได้ในบางกรณี
- (7) มอบหมายและประสานงานในการเรียกเอาข้อมูลและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการควบคุมและปราบปรามการพนัน
- (8) ปฏิบัติการอื่นตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย”

4. ปัญหาเกี่ยวกับการระงับ ปิดกั้นเว็บไซต์ในเครือข่ายออนไลน์ที่เผยแพร่การโฆษณาเชิญชวนให้เล่นเกมออนไลน์ที่เข้าข่ายการพนัน เห็นควรมีการบัญญัติถึงมาตรการการระงับ ปิดกั้น เว็บไซต์หรือสถานที่ในเครือข่ายออนไลน์ที่เผยแพร่การโฆษณาการเชิญชวนให้เข้าเล่นการพนันออนไลน์ไว้เป็นการเฉพาะ เพื่อให้มีการบังคับใช้กฎหมายเป็นไปด้วยความรวดเร็ว และนำมาสู่การบังคับใช้ที่มีประสิทธิภาพได้ ทั้งนี้ควรกำหนดให้ครอบคลุมถึงกรณีเกมออนไลน์ที่เข้าข่ายการพนันด้วย โดยควรบัญญัติเพิ่มเติมมาตรา 12/1 ว่า “เมื่อคณะกรรมการควบคุมและปราบปรามการพนันพิจารณาเนื้อหา วิธีการ และจุดประสงค์ของโฆษณาใด ๆ แล้ว เห็นว่า เป็นการโฆษณาเชิญชวนให้เข้าเล่นการพนันออนไลน์หรือเข้าเล่นเกมออนไลน์ที่เข้าข่ายการพนันซึ่งมีความผิด และเห็นควรว่าต้องดำเนินการปิดกั้นการเข้าถึงสถานที่ออนไลน์นั้น ให้คณะกรรมการควบคุมและปราบปรามการพนันมีคำสั่งให้กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมดำเนินการปิดกั้นและระงับการโฆษณาที่เข้าข่ายการพนันดังกล่าวได้โดยทันที”

เอกสารอ้างอิง

- ชาตบุษย์ ฮาซุกต์. “การบังคับใช้กฎหมายการควบคุมการพนันออนไลน์ : ศึกษากรณีเกมสั้งคมออนไลน์.”
วารสารกฎหมายสุโขทัยธรรมาธิราช 28, 1 (กันยายน 2559 – มีนาคม 2560) : 19, 23 - 24.
- ไทยรัฐออนไลน์. เดิมเงิน=พนัน EP.2 Loot Boxes หนทางพาเด็กสู่วงการพนัน ไทยไร้กฎหมายจัดการ [Online].
Available URL: <https://www.thairath.co.th/news/114401.2564> (สิงหาคม, 5).
- ปิยอร เปลี่ยนผดุง. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ กฎหมายควบคุมการพนันออนไลน์ของประเทศอังกฤษและ
สหรัฐอเมริกา และแนวทางการปรับใช้พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 กับการพนันออนไลน์.
กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.), 2554.
- พันธรัตน์ ศรีสุวรรณ. “มาตรการและกลไกในการควบคุมการพนันออนไลน์ของต่างประเทศ และแนวทางใน
การสร้างกลไกการควบคุมการพนันออนไลน์ของประเทศไทย.” วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ 6, 1 (มกราคม - มิถุนายน 2562) : 448 – 449.
- อรพิน ปานเกษม. “ปัญหาทางกฎหมายในการควบคุมการโฆษณาการพนันออนไลน์.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตร
บัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2558.